

NÁZORY OBYVATEĽOV SLOVENSKA NA OBRANU ŠTÁTU - DOBROVOĽNOSŤ VERZUS POVINNOSŤ

VIEWS OF THE POPULATION OF THE SLOVAK REPUBLIC ON NATIONAL DEFENCE – VOLUNTARINESS VERSUS DUTY

Dominika ČERNÁKOVÁ, Martina ZBOROŇOVÁ

HISTÓRIA ČLÁNKU

Doručený: 11. 05. 2022

Schválený: 09. 06. 2022

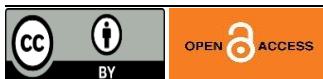
Vydaný: 30. 06. 2022

ABSTRACT

Nowadays, the topic of national defence is relevant not only for professionals but also for the wider public. In connection with the war conflict in Ukraine, the public perception of security has changed in Slovakia as well, and it is necessary to pay attention to the state of public opinion in this area. In this article, we will present basic information about the conscription itself and the importance of voluntariness in the defence of the state, as highlighted by the new Concept of Preparation of the Population for the Defence of the State, and in the light of the results of the latest public opinion polls of the Ministry of Defence, we will focus in particular on the awareness of the population about the conscription, the state of their willingness to defend their country, and the subsequent interpretation of the most significant results.

KEYWORDS

public opinion research, national defence, conscription, voluntariness

© 2022 by Author(s). This is an open access article under the Creative Commons Attribution International License (CC BY). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

ÚVOD

Dnes je veľmi významným, ba dokonca podľa Koncepcie prípravy obyvateľstva na obranu štátu, jedným z najdôležitejších aspektov obrany celospoločenský prístup k obrane, ktorý je založený na využívaní potenciálu celého obyvateľstva, ktoré predstavuje „dôležitý zdroj, o ktorý sa SR ako štát s menej početnými ozbrojenými silami v časoch dynamických a nepredvídateľných zmien v bezpečnostnom prostredí musí v oblasti obrany významnou mierou opierať.“ (Koncepcia prípravy obyvateľstva na obranu štátu, 2021, s. 3).

Účasť obyvateľstva na obrane je tak v dnešnom stave minimalizácie kontaktu s vojenským výcvikom a prostredím plne závislá na ochote a dobrovoľnosti podieľať sa na obrane, a je preto dôležité zaujímať sa o názory a nastavenie obyvateľstva v tejto oblasti.

V komerčných médiách sa začali objavovať články na tému brannej povinnosti a otázky na zisťovanie ochoty obyvateľov bojovať za svoju krajinu sa objavili aj v prieskume „Ako sa máte Slovensko“. Prieskumy na tieto témy však majú dlhodobú tradíciu na Ministerstve obrany SR, kde sa, okrem iného, v rámci výskumu verejnej mienky skúma aj ochota brániť svoju krajinu v prípade konfliktu .

Prieskum verejnej mienky, z ktorého čerpáme údaje v tomto článku, sa uskutočnil v období od 14. do 24. októbra 2021. Terénnu fázu realizovala nezávislá výskumná agentúra FOCUS, s. r. o. s použitím dotazníka, ktorý bol pripravený Sekciou ľudských zdrojov Ministerstva obrany SR. Napriek pretrvávajúcej nepriaznivej pandemickej situácii sa podarilo získavať údaje v priamej komunikácii s respondentmi technikou „face to face“, ktorá z metodologického hľadiska prináša najspoľahlivejšie výsledky. Výberová vzorka 1220 respondentov spoľahlivo reprezentuje populáciu Slovenska vo veku od 18 rokov v znakoch: pohlavie, vek, región, veľkostná skupina obce a vzdelanie. Výsledné dáta boli súhrnne analyzované kolektívom autoriek a autorov na Sekcii ľudských zdrojov Ministerstva obrany SR prostredníctvom štatistického programu SPSS (Záverečná správa z výskumu verejnej mienky, 2021).

Cieľom článku je na základe analýzy a interpretácie vybraných výsledkov z predmetného prieskumu z dielne rezortu obrany týkajúcich sa názorov obyvateľstva na brannú povinnosť, ochotu brániť svoju vlasť identifikovať tendencie obyvateľstva vo vzťahu k obrane štátu. Z hľadiska metodológie vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa si v úvode článku zadefinujeme súvisiace pojmy - brannú povinnosť, jej vývoj, súčasný charakter v prostredí Slovenska a úlohu dobrovoľnosti v súčasnej podobe obrany štátu. Následne, vychádzajúc z tvrdení Konceptie prípravy obyvateľstva na obranu štátu o nedostatočnej informovanosti a uvedomovania si úloh v obrane štátu zo strany obyvateľstva Slovenskej republiky, si vyberieme relevantné otázky kladené vo výskumoch verejnej mienky, z ktorých je možné identifikovať tendencie v oblasti dobrovoľnosti a povinnosti, ktoré významne súvisia s obranou štátu. Odpovede na vybrané otázky zamerané na názory na povinný charakter obrany štátu, vedomosti o existencii brannej povinnosti, úroveň ochoty dobrovoľne brániť štát a reakcie v prípade ohrozenia bezpečnosti štátu, analyzujeme za pomoci štatistického programu SPSS. V rámci štatistickej analýzy využijeme prvostupňové a druhostupňové triedenie dát, ktorého výsledkom sú základné frekvencie odpovedí a krížové tabuľky so základnými demografickými znakmi. Výsledky štatistickej analýzy sú v každej kapitole interpretované vo vzťahu ku Konceptii prípravy obyvateľstva na obranu štátu a taktiež k výsledkom iných súvisiacich výskumov z civilného prostredia. V závere článku vyhodnotíme vybrané tendencie obyvateľstva vo vzťahu k obrane štátu a v diskusii sa pokúsime načrtnúť dopady a odporúčania pre predmetnú oblasť. Pre spracovanie takto navrhutej metodológie

článku využívame logickú metódu dedukcie, analýzu, matematickú štatistiku, syntézu, abstrakciu a zovšeobecnenie.

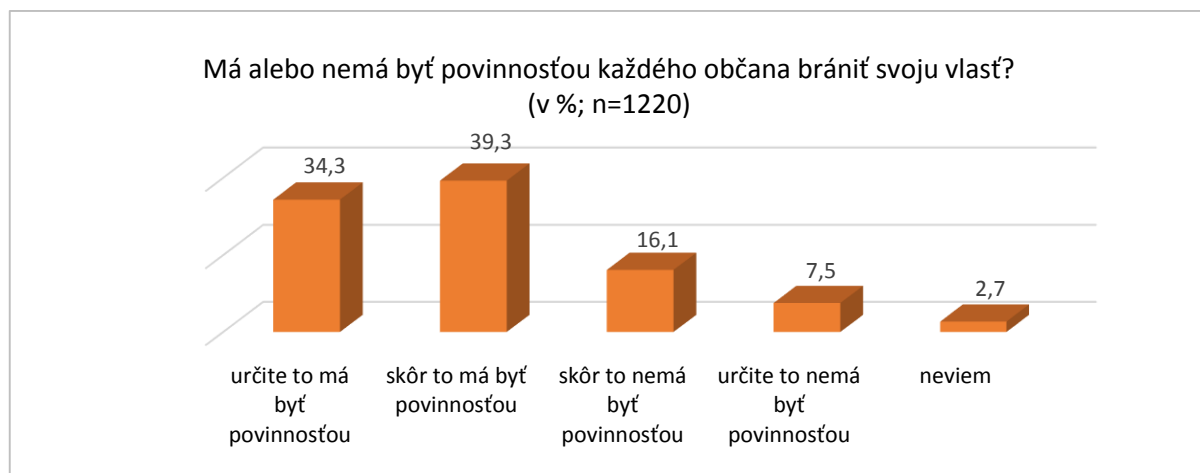
1 BRANNÁ POVINNOSŤ A VÝZNAM DOBROVOĽNOSTI V OBRANE ŠTÁTU

Povinnosti a úlohy obyvateľstva v zabezpečovaní obrany svojho obydlika, územia či neskôr štátu majú dlhú históriu a existujú už od počiatkov ľudskej civilizácie, pričom ich formalizovaná podoba v zmysle brannej povinnosti začala spolu so vznikom prvých mestských štátov. Miera povinností na úseku obrany sa menila v závislosti od obdobia, ktorým spoločnosť a štáty z bezpečnostného hľadiska prechádzali a vždy odpovedala na aktuálne potreby zabezpečovania obrany. V období veľkých vojenských konfliktov a bojov o územia sa rozvinula všeobecná branná povinnosť, ktorá predstavovala najmä povinnosť pripravovať sa na obranu štátu formou vojenského výcviku a osobne sa zúčastňovať na plnení úloh armády. Tá sa však postupne vplyvom spoločenských a bezpečnostných zmien a dosiahnutia mierového obdobia dnes vo väčšine demokratických štátov dostala na úroveň, kde je uplatňovanie brannej povinnosti s povinným vojenským výcvikom obmedzované na minimum, pričom povinný vojenský výcvik je vo väčšine štátov minulosťou (Konceptia prípravy obyvateľstva na obranu štátu, 2021).

Slovenská republika je súčasťou tohto trendu a od vzniku profesionálnych ozbrojených síl je branná povinnosť zredukovaná oproti minulosti na automatickú registráciu občanov, ktorí však nevykonávajú vojenský výcvik, čím sa v podstate úplne stratil kontakt a informácie o brannej povinnosti. Presnejšie, podľa zákona č. 570/2005 Z.z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o brannej povinnosti“) je uložená niektorým vybraným obyvateľom – občanom. Podľa § 5 zákona o brannej povinnosti vzniká branná povinnosť občanovi – mužovi 1. januára v kalendárnom roku, v ktorom dovŕši 19 rokov veku a má trvalý pobyt na území SR alebo cudzincovi, ktorý nadobudol občianstvo SR a dovŕšil 19 rokov, resp. je brannú povinnosť možné v prípade žien a cudzincov prevziať aj dobrovoľne. Zánik tejto povinnosti je viazaný na dosiahnutie veku 55 rokov, nespôsobilosť vykonávať mimoriadnu alebo alternatívnu službu, stratu občianstva či trvalého pobytu na území SR, resp. smrť, právnu nespôsobilosť a ťažké zdravotné postihnutie. Od roku 2006 sú občania, ktorým vznikla branná povinnosť, zaradení do národnej registrácie, kde sú o nich vedené najdôležitejšie osobné údaje na zabezpečenie dôležitého záujmu bezpečnosti a obrany štátu. Odvod registrovaných občanov je súčasťou brannej povinnosti a vykonáva sa len v čase vojny a vojnového stavu.

2 NÁZORY NA POVINNÝ A VŠEOBECNÝ CHARAKTER OBRANY ŠTÁTU

Ústava Slovenskej republiky jednoznačne hovorí o obrane štátu ako o povinnosti a veci cti jej občanov. Väčšina respondentov z výskumu verejnej mienky v roku 2021 sa s týmto ustanovením stotožňuje a viac ako 73,6 % z nich súhlasí s tým, že obrana vlasti má byť povinnosťou každého občana.

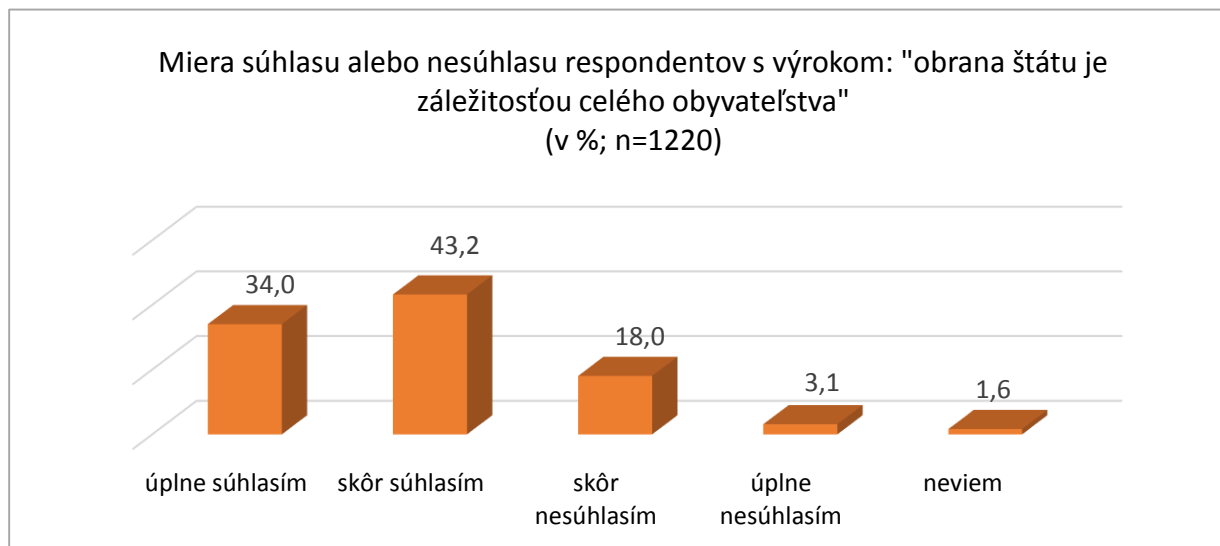
Graf 1 Názory na povinný charakter obrany vlasti

Zdroj: vlastné spracovanie dát z Výskumu verejnej mienky 2021

Z demografického hľadiska podporujú povinnosť brániť štát rovnako muži aj ženy. Preukázala sa tiež pozitívna korelácia s vekom, teda so stúpajúcim vekom mierne stúpa aj miera súhlasu s povinným charakterom obrany vlasti. V porovnaní s predchádzajúcim rokom, keď najviac nesúhlasných názorov prevažovalo v Bratislavskom kraji nastala výrazná zmena. Pri odpovedi „určite to má byť povinnosťou“ majú najvyššie zastúpenie práve respondenti z Bratislavského kraja, za nimi nasleduje Košický a Prešovský kraj. Pri tejto konkrétnej odpovedi mali výrazne najnižšie zastúpenie respondenti z Nitrianskeho kraja. Čo do veľkostnej skupiny obcí podľa počtu obyvateľov nastala v porovnaní s rokom 2020 tiež zmena. Súhlas s oprávnením tejto povinnosti je tento rok prekvapivo väčší v mestách nad 50 000 a v mestách nad 100 000 ako Bratislava a Košice. Naopak, obce s menej ako 1000 obyvateľmi mali výrazne menšie zastúpenie pri odpovedi „určite to má byť povinnosťou“. Pri vzdelaní sa ukázala negatívna korelácia, teda že súhlas s povinnosťou obrany vlasti mierne stúpa s klesajúcou úrovňou dosiahnutého vzdelania.

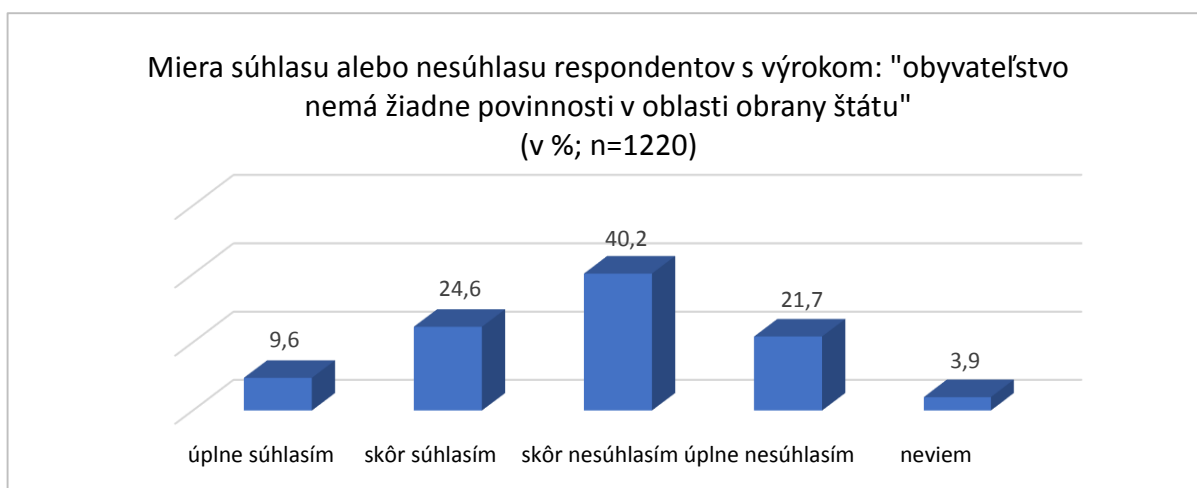
Vo výskume verejnej mienky v roku 2021 bolo spektrum otázok zameraných na obranu štátu rozšírené detailnejšie o brannú povinnosť s cieľom zistiť úroveň vedomostí respondentov o tejto téme. Východiskom pre rozšírenie spektra poznatkov je konštatovanie Koncepcie prípravy obyvateľstva na obranu štátu, že si obyvateľstvo nedostatočne uvedomuje svoju úlohu v obrane štátu a nie je na súčasné bezpečnostné hrozby pripravené.

Respondenti vyjadrovali mieru súhlasu s výroky: „Obrana štátu je záležitosťou celého obyvateľstva“ a „Obyvateľstvo nemá žiadne povinnosti v oblasti obrany štátu“. Väčšina respondentov (77,2 %) súhlasí s výrokom: „Obrana štátu je záležitosťou celého obyvateľstva“ čo naznačuje pozitívny trend v uvedomovaní si svojej roly v obrane Slovenska.

Graf 2 Názory na všeobecný charakter obrany štátu
Zdroj: vlastné spracovanie dát z Výskumu verejnej mienky 2021

Väčšia miera nesúhlasu (61,9 %) respondentov s výrokom: „obyvateľstvo nemá žiadne povinnosti v oblasti obrany štátu“ rovnako naznačuje pozitívny trend v uvedomovaní si svojich úloh a povinností ako občanov Slovenska.

Graf 3 Názory na existenciu povinnosti v oblasti obrany štátu
Zdroj: vlastné spracovanie dát z Výskumu verejnej mienky 2021

Viac ako polovica (51 %) opýtaných si myslí, že branná povinnosť netrvá pre niektoré skupiny skupiny občanov a 20 % nevie na otázku odpovedať. Keďže však branná povinnosť stále trvá, 28,9 % opýtaných, ktorí si to myslia naznačuje nedostatočnú úroveň informovanosti verejnosti v tejto oblasti. Z výsledkov tak môžeme predpokladať, že v spoločnosti je nízka úroveň povedomia o aktuálnej brannej povinnosti.

Graf 4 Názory na existenciu brannej povinnosti

Zdroj: vlastné spracovanie dát z Výskumu verejnej mienky 2021

Z výskumu sa ukázalo, že napriek tomu, že väčšina respondentov nevie alebo má mylné informácie o trvaní brannej povinnosti, väčšina (61,9 %) nesúhlasí s výrokom, že obyvateľstvo nemá žiadne povinnosti v oblasti obrany štátu. Tento výsledok môže naznačovať nejasnosť a nepochopenie niektorých aspektov a pojmov zo strany verejnosti.

V dotazníku bola aj otvorená otázka: „Povedzte nám, prosím, pre aké skupiny občanov trvá branná povinnosť?“. Na túto otázku odpovedalo 291 respondentov. Z najčastejších odpovedí, 113 respondentov si myslí, že branná povinnosť trvá vojakom, pričom označovali profesionálnych vojakov, armádu a zaujímavosťou je, že viaceré odpovede pri uvedení vojaka pridali aj ďalšie zbory ako napríklad: „vojaci, hasiči, policajti“. Samostatnú skupinu tvorili „vojaci v zálohe“, dokopy 32 odpovedí, pričom len pár odpovedí špecificky pomenovalo „aktívne zálohy“. Viac ako 20 respondentov si myslí, že branná povinnosť sa týka tých, čo absolvovali základnú vojenskú službu: „Pre mužov, ktorí absolvovali základnú vojenskú službu“, pričom je dôležité podotknúť, že niektoré odpovede si pojem zamieňali za výcvik/príprava, ale priamo odkazovali na minulosť.

Viacerí respondenti uviedli v odpovedi len čísla odkazujúce na vek ako: „do 40 rokov; od 18 rokov“, bez špecifikácie toho, či majú na mysli všetkých obyvateľov, mužov, vojakov apod. V menšej miere sa vyskytovali odpovede, že sa branná povinnosť týka všetkých obyvateľov: „Pre všetkých obyvateľov tejto krajiny“. Niektoré odpovede odkazovali priamo na

mladých ako napríklad: „pre mladých chlapov, branci sú ale myslím dobrovoľníci, ale nie som si istý ako to presne funguje“.

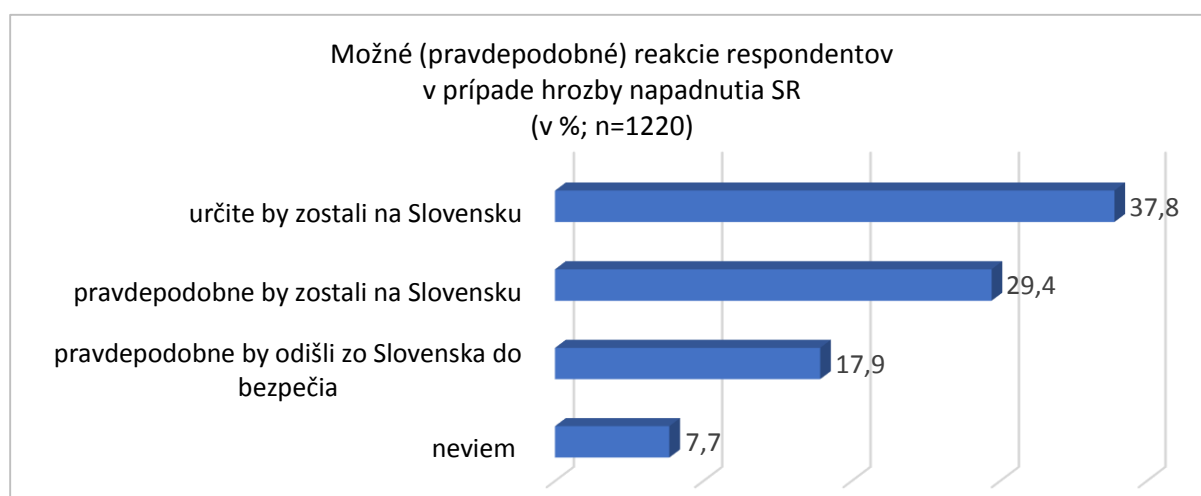
Zaujímavé je, že pojem branná povinnosť zrejme evokoval aj branné cvičenia na školách, keďže sa tiež vyskytli v odpovediach: „Deti majú branné cvičenia, a inak je skôr v rámci dobrovoľnosti - viem že bol nejaký projekt“ alebo tri odpovede „na základnej škole“.

Môžeme konštatovať, že takmer nikto neodpovedal v súlade s aktuálnym stavom, čo potvrdilo hypotézu, že ľudia majú málo alebo nesprávne informácie ohľadom brannej povinnosti. V odpovediach dominovali odhady na vekové skupiny, zamerané na mužov a na vojakov. V menšej miere sa spomínali priamo zálohy, iné zbory ako policajti a hasiči, a samostatnú skupinu tvorili odpovede odkazujúce na povinnú vojenskú službu z minulosti.

3 REAKCIE OBYVATEĽSTVA V PRÍPADE OHROZENIA BEZPEČNOSTI ŠTÁTU

Niekoľko otázok z výskumu bolo zameraných na dobrovoľné podieľanie sa na obrane štátu a konanie v prípade napadnutia krajiny. Tieto otázky smerovali k zisťovaniu významného aspektu – dobrovoľnej ochoty byť zapojený do obrany štátu. V súčasnom nastavení našej obrany, ktorej aktívnym základom sú profesionálne ozbrojené sily, systém dobrovoľnej vojenskej prípravy a systém aktívnych záloh, je dobrovoľnosť a ochota občanov zásadným faktorom.

Respondenti odpovedali na otázku, ako by sa zachovali v prípade hrozby vojenského napadnutia Slovenska. Viac ako polovica respondentov 67,2 % sa vyjadrila, že by v prípade napadnutia našej krajiny z nej určite alebo pravdepodobne neodišla.

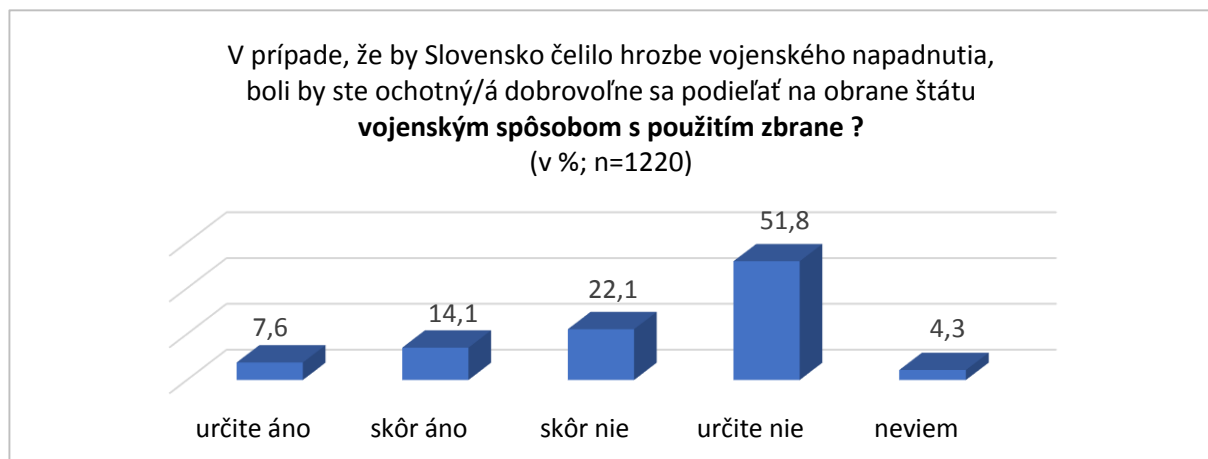

Graf 5 Reakcia verejnosti v prípade napadnutia SR
Zdroj: vlastné spracovanie dát z Výskumu verejnej mienky 2021

Z demografického hľadiska sa v týchto odpovediach nepreukázali rozdiely medzi mužmi a ženami, ukázalo sa však, že respondenti s vyšším vekom sú viac ochotní zostať na Slovensku v prípade vojenského ohrozenia krajiny. Mierny rozdiel v ochote zostať na Slovensku je v prípade slobodných a respondentov v manželskom zväzku. 35,2 % slobodných by pravdepodobne odišlo zo Slovenska, v prípade vydatých a ženatých ide o pokles a len 20,5 % by pravdepodobne odišlo.

Vo výskume verejnej mienky z roku 2020 respondenti odpovedali na projekčnú otázku, či by boli ochotní sa dobrovoľne zapojiť do obrany Slovenska v prípade napadnutia. Viac ako polovica respondentov (53,6 %) vyjadrila názor, že by sa ochotne do obrany štátu zapojila.

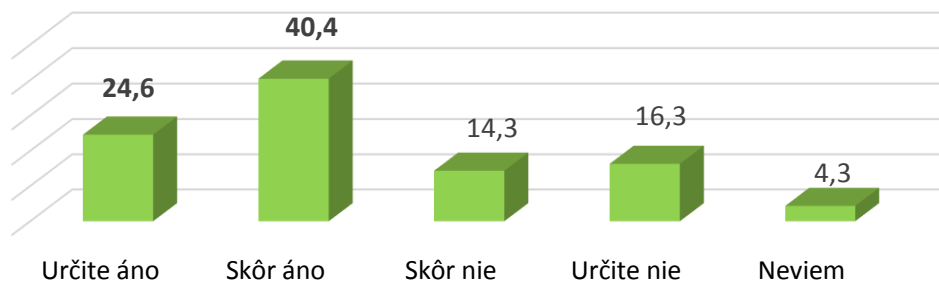
V roku 2021 boli respondenti pri otázke či by boli ochotní dobrovoľne sa zapojiť do obrany Slovenska v prípade napadnutia dopytovaní aj na spôsob zapojenia sa, ktorý bol rozlíšený na nevojenský spôsob bez použitia zbrane (napr. služba v nemocnici, pomoc pri logistike a pod.) a vojenský spôsob so zbraňou. Pri vojenskom spôsobe deklarovalo ochotu zapojiť sa s použitím zbrane 21,7 % respondentov a naopak, nechotu použiť zbraň vyjadrilo 73,9 % z nich. Dôležité zistenie, ktoré potvrdilo hypotézu o nutnosti rozlišovania spôsobu zapojenia sa do obrany však je, že nevojenským spôsobom bez použitia zbrane by bolo skôr alebo určite ochotných zapojiť sa do obrany Slovenska 65 % opýtaných, čo je výrazne viac ako pri vojenskom spôsobe. Tento výsledok naznačuje relatívne vysokú ochotu zo strany obyvateľstva dobrovoľne sa podieľať na obrane štátu v podobe rôznych podporných úloh.

Graf 6 Ochota verejnosti podieľať sa na obrane so zbraňou
Zdroj: vlastné spracovanie dát z Výskumu verejnej mienky 2021

V prípade, že by Slovensko čelilo hrozbe vojenského napadnutia, boli by ste ochotný/-á dobrovoľne sa podieľať na obrane štátu **nevojenským spôsobom bez použitia zbrane** (napr. služba v nemocnici, pomoc pri logistike a pod.)?

Graf 7 Ochota verejnosti podieľať sa na obrane bez zbrane
Zdroj: vlastné spracovanie dát z Výskumu verejnej mienky 2021

Výrazná zmena v porovnaní s rokom 2020 nastala pri odpovedi „neviem“. Keď bola v roku 2020 otázka na zisťovanie ochoty zapojiť sa do obrany Slovenska v prípade útoku nešpecifikovaná na vojenský alebo nevojenský spôsob, relatívne veľká časť respondentov (takmer pätina) sa k tejto otázke nevedela vyjadriť, čo môže naznačovať, že na obranu vlasti nemali názor, resp. nad ňou nepremýšľali. V roku 2021 si odpoveď „neviem“ vybralo 4,3 % respondentov, čo môže naznačovať, že v prípade špecifikácie spôsobu sa respondenti vedia jasne vyjadriť.

V úvode článku sme spomínali výskum „Ako sa máte Slovensko“, v ktorom bola položená otázka „Ak by bola na Slovensku vojna boli by ste ochotný(á) bojovať za svoju krajinu?“. Zber dát sa uskutočnil v čase od 31. marca až 7. apríla 2022. V tomto období pokračoval útok vojsk Ruskej federácie na Ukrajinu. Na danú otázku odpovedalo „kladne iba 27,5 percenta respondentov, záporne 37,1 percenta respondentov a odpoveď „neviem“ zvolilo 35,4 percenta respondentov. O niečo častejšie by boli ochotní bojovať muži (33,5 %) ako ženy (21,7 %), ale muži tiež častejšie ako ženy odpovedali na túto otázku záporne. Až 39,6 percenta mužov uviedlo, že by neboli ochotní bojovať, v prípade žien tak odpovedalo 34,7 percenta, pričom ženy odpovedajú najčastejšie „neviem“. Viac ochotní bojovať za Slovensko sú muži nad 60 rokov ako muži do 40 rokov“ (Lukovičová, 2022).

Rozličný výsledok na podobnú otázku môže súvisieť s obdobím, v ktorom sa kládla, keďže vojna na Ukrajine zrejme ovplyvnila vnímanie mieru aj na Slovensku a hrozba vojny sa zrealizovala. Rovnako však z výskumu verejnej mienky rezortu obrany vieme, že špecifikácia otázky na spôsob zapojenia sa ukazuje väčšiu ochotu brániť nevojenským spôsobom.

ZÁVER A DISKUSIA

Výskumy verejnej mienky vo všeobecnosti slúžia ako nástroj odzrkadlenia názorov spoločnosti na rôzne spoločensky aktuálne témy. Výsledky takýchto výskumov môžu napomôcť k pochopeniu skutočného stavu subjektívnej mienky občanov na danú tému a taktiež, v prípade potreby, prispieť k poznávacím či rozhodovacím procesom. V rezorte obrany majú výskumy verejnej mienky výnimočnú dlhoročnú tradíciu a kontinuálny charakter. V článku sme predstavili výsledky z výskumov verejnej mienky z rokov 2020 a 2021 o povedomí obyvateľstva o brannej povinnosti a ochote brániť svoju krajinu v prípade napadnutia.

Z výsledkov je možné vyvodiť záver, že povinný a všeobecný charakter obrany vlasti je verejnosťou vnímaný ako pozitívna a akceptovaná kolektívna spoločenská hodnota. Akceptácia v tomto zmysle však naberá klesajúci trend s príchodom mladej generácie. Tá si aj pod vplyvom vytratenia kontaktu a vzťahu s vojenským prostredím povinnosti v oblasti obrany nie len nedostatočne uvedomuje, ale často deklaruje aj mylné informácie o existencii brannej povinnosti.

Výsledky poukázali aj na zaujímavý paradox. Na jednej strane respondenti deklarujú oprávnenosť a existenciu povinnosti brániť svoju vlasť, na strane druhej však viac ako polovica tvrdí, že branná povinnosť dnes už netrvá. Tento nesúlad je možné vysvetliť najmä nedostatkom informácií o dnešnom charaktere povinností obyvateľov a občanov na úseku obrany štátu, ktorý je spôsobený prevažujúcou „nepotrebnosťou“ dôrazu našej spoločnosti na túto oblasť. Zdá sa však, že sa táto „nepotrebnosť“ pod vplyvom udalostí posledných mesiacov ukazuje ako neoprávnená.

Za významné zistenie považujeme aj signifikantnú tendenciu verejnosti inklinovať k nenásilným a nevojenským spôsobom obrany, ktorá je výsledkom dlhodobého presadzovania a uplatňovania princípov mieru a demokracie. Z porovnania výsledkov civilného výskumu verejnej mienky a výskumu rezortu obrany je evidentné, že práve spôsob zapojenia sa do obrany (so zbraňou – bez zbrane) je tým faktorom, ktorý ovplyvňuje ochotu verejnosti. Spomínaný civilný výskum sa uskutočnil už v čase prebiehajúceho vojenského konfliktu na Ukrajine, a ukazuje sa, že blízkosť konfliktu spôsobuje značné zníženie ochoty brániť svoju krajinu. Verejnosť sa uchýlila omnoho viac k neurčitej odpovedi, čo môže naznačovať neistotu ľudí.

I keď je interpretácia verejnej mienky krehkým zdrojom informácií, výsledky výskumov sú jasným ukazovateľom smeru, ktorým sa názory obyvateľstva na Slovensku uberajú. V čase, kedy je obrana štátu aktuálnou témou a ochota celého obyvateľstva podieľať sa na nej jedným z najvýznamnejších pilierov stability našej krajiny, má zisťovanie verejnej mienky o záležitostiach týkajúcich sa obrany štátu významný potenciál.

Cieľom článku bolo identifikovať tendencie obyvateľstva v oblasti obrany štátu z hľadiska brannej povinnosti a ochoty dobrovoľne sa podieľať na obrane. Vo všeobecnosti sú

tendencie pozitívne, obrana štátu je stále vnímaná ako potrebná hodnota v spoločnosti. Čo však môže predstavovať výzvu, je výskumom potvrdené vnímanie brannej povinnosti ako prežitku a potvrdené veľmi nízke povedomie o jej súčasnom charaktere. Tento stav je vo vzťahu k aktuálne výraznému zhoršovaniu bezpečnostnej situácie v Európe, kedy sa jasne ukazuje, akú veľkú úlohu zohráva obyvateľstvo v obrane štátu, minimálne znepokojivý. Práve v tomto období sú myšlienky na zapojenie sa obyvateľov do obrany veľmi aktuálne, mnohí si zrejme predstavujú, akým spôsobom by reagovali, keby vznikla na Slovensku situácia, ako u našich východných susedov na Ukrajine. Výsledok, ktorý poukazuje na percento tých, ktorí sú ochotní vziať do ruky zbraň a bojovať za svoju krajinu, sa môže zdať nízky, avšak podľa nášho názoru to nemusí nevyhnutne znamenať negatívnu tendenciu. Výsledné percento by v konečnom dôsledku mohlo postačovať na reálnu potrebu zapojiť civilné obyvateľstvo so zbraňou v ruke, pričom zvyšok, ktorý je ochotný zapojiť sa bez zbrane, predstavuje relatívne veľkú oporu v systéme obrany. V tomto kontexte by sme si mali uvedomiť, že počet ľudí, ktorí deklarujú ochotu bojovať so zbraňou, znamená aj počet ľudí, ktorí sú pripravení a ochotní násilím dosahovať ciele. Otázkou teda zostáva, či by sme v spoločnosti skutočne mali záujem o veľký počet ľudí ochotných bojovať so zbraňou.

Odporúčaním vyplývajúcim z našich zistení je intenzívne zvyšovať povedomie obyvateľstva o obrane štátu a o dnešnom systéme a charaktere brannej povinnosti, ktoré sa bez pochyby stáva dôležitým zdrojom pre reálne plnenie povinností obyvateľstva. Toto odporúčanie je v súlade s cieľmi Konceptie prípravy obyvateľstva na obranu štátu a preto bude aj z hľadiska formovania verejnej mienky a jej dopadov na reálne konanie ľudí v budúcnosti veľmi dôležité plnenie cieľov predmetnej koncepcie. Zistenia z nášho článku potvrdzujú predpoklady uvedené v Konceptii prípravy obyvateľstva na obranu štátu o nedostatku informácií obyvateľstva o povinnostiach a okolnostiach obrany štátu, zároveň však poukázali na relatívne pozitívne tendencie obyvateľov v názoroch na obranu ako hodnotu v spoločnosti. Výsledky a štatistiky môžu byť využité ako podporné argumenty pre napĺňanie cieľov spomínanej koncepcie a taktiež ako zdroj pre ďalšie sekundárne analýzy v súvisiacich oblastiach.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- ČUKAN, Karol a kol. 2021. Záverečná správa z výskumu verejnej mienky 2020 [výskumná správa]. Bratislava : Sekcia ľudských zdrojov Ministerstva obrany Slovenskej republiky, 2021. *Verejne dostupné po schválení SELUZ MO SR.*
- ČUKAN, Karol a kol. 2022. Záverečná správa z výskumu verejnej mienky 2021 [výskumná správa]. Bratislava : Sekcia ľudských zdrojov Ministerstva obrany Slovenskej republiky, 2022. *Verejne dostupné po schválení SELUZ MO SR.*
- Databáza odpovedí respondentov z Výskumu verejnej mienky 2020: interná databáza. Bratislava: Sekcia ľudských zdrojov Ministerstva obrany Slovenskej republiky, 2020. *Verejne dostupné po schválení SELUZ MO SR.*

Databáza odpovedí respondentov z Výskumu verejnej mienky 2021: interná databáza. Bratislava: Sekcia ľudských zdrojov Ministerstva obrany Slovenskej republiky, 2021. *Verejne dostupné po schválení SEĽUZ MO SR.*

KONCEPCIA PRÍPRAVY OBYVATEĽSTVA NA OBRANU ŠTÁTU. 2021. Bratislava: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2021. Dostupné na internete: <https://www.mosr.sk/data/files/4619_koncepcia_ponos_schvalene.pdf>

LUKOVIČOVÁ, Michaela. 2022. Iba tretina Slovákov by bola ochotná bojovať za svoju krajinu [online]. Slovenská akadémia vied, 2022 [cit. 2022-26-4]. Dostupné na internete: <https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=services-news&source_no=20&news_no=10296>

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky

Zákon č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

PhDr. Dominika ČERNÁKOVÁ
Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
dominika.cernakova@mod.gov.sk
d.cernakova.d@gmail.com

Mgr. Martina ZBOROŇOVÁ
Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
martina.zboronova@mod.gov.sk
m.zboronova@gmail.com